

כי מהעיררה סולקו ריימון ואיווט, בעוד יריות ההפיכה הבאה באות וקרבות אל העיריה.

עיקול בנהר הוא אחד הספרים המעולים שראוי אור אייפסעם על המילרס האנושי של אפריקה שלאחר השיחרור מהקולוניאליזם. זה ספר המחלץ בדרך אנב את המידות הממונופול שלה על הנדודים בלא מולדת. תוך שהוא מצגי נפשפועלת ספר רותית מנוכרת לחלוטין מרעשי העולם שמסביבו. זה ספר הכתוב בלא נסיונות של דראמה מאלוצת ומלאכותית, ספר שיש בכוחו לעורר קינאה אצל כל סופר חי אחר בימינו.

עיקול בנהר הוא ספר מומלץ לקריאה, כאשר לשם שינוי, תרגומו של אהרון אמיר הוא קריא ומשחרר מהכנעניזמים שבהם הוא נוהג לעיתים קרובות לרצף את תרגומיו. ספר מעולה.

דיוקן

ברדיצ'בסקי

בימים אלה ראה"אור קובץ של הרצאות שהתקיימו במיפגש חוקרים, סופרים וסטודנטים באוניברסיטת חיפה בתשל"ו, סימפוזיון שהתמקד ביצירותיו של מיכה יוסף ברדיצ'בסקי (בן-גוריון). הי קובץ שפורסם תחת הכותרת הגות וסיפורת ביצירת ברדיצ'בסקי* מביא פסיפס של דיעות והתייחסויות ליצירתו של סופר עברי דגול זה, שהוא מאבנייהפינה של הספרות העברית החדשה.

ראשון הגאומים הוא גאומו של פרופסור שימרון הלוקין, תחת הכותרת גאולה ענייה זו — צירוף מילים שאותו העניק ברדיצ'בסקי לרעיון הציוני בראשית דרכו. הלוקין מנסה באמצעות שיברי מילים ומשפטים מרוסנים, להוכיח את דבקו של ברדיצ'בסקי בציונות, ונראה כי נכשל. שהרי תולדות חייו של מספר דגול זה משברי הכתיבה שלו בעברית והעונה

סופר ברדיצ'בסקי ורוקדים הורה קזבלנקה

הגרמנית של כתיבתו, דומה שסותרים תיוה זו של הפרופסור המכובד מירושלים. מה עוד, שמגוייסותו של ברדיצ'בסקי היתה ליהדות הקוסמופוליטית, לערכיה ולאמור גותיה, למשבר המסורת שלה — ולאל דווקא לציונות המדינית. אם יש בו, בכלל מעט ציונות.

מעשי יותר היה השני במשתתפי ה קובץ, פרופסור דן מירון, אשר תחת הכותרת המיפנה בספרות העברית החדשה על"פ, מחניי' מתמודד בהחירות ובברק עם הסיפור מחניי' היתוה נקודת-מיפנה בספרותנו. מירון טוען כי, "סיפור זה הוא ראשיתה של סיפורת הדברה או התודעה בעברית; בו עוצבו עיצוב ראשוני הבלים,

* הגות וסיפורת ביצירת ברדיצ'בסקי — סימפוזיון; הוצאת אוניברסיטת חיפה; ערכה: ציפורה כגן; 962 עמודים (כריכה רכה).

הסכניקות הסיפוריות החדשות, המותאמות למצויות מצבים פנימיים, רצופי הרהורים ותחושות וכיוצא באלה... "ציפורה כגן, בוחנת את המסורות דאנריות ברומן, מריס' החשוב ביצירותיו המורכבות של ברדיצ'בסקי. בחינתה של כגן היא יותר סקסטואלית-אקדמית, ומשוללת חיות לעור מת אמרו של קודמה.

בחינה תרבותית, היסטורית וסוציולוגית של הרומן מריס מביא המשורר ז'רובבל גילעד תחת הכותרת עם, מריס' — שלוש הארות. העיתונאי והמחבר יורם קניוק מביא תחת הכותרת הדיאלוג בין המחבר לבין מריס קטע לא ברור מבחינה לשונית ניסוחית, שבמהלכו הוא משהו את מריס לסרט שמונה וחצי של פליני. דמות המספר ב, מריס' מאת עדנה שבתאי, בוחן בחינה מדגימה (לעומת בחינתו של קניוק) את האופן שבו יש להשוות את מריס של ברדיצ'בסקי לספרות וליצירה המודרניים.

את מאמרי הסימפוזיון נועל בנו של הסופר ברדיצ'בסקי (שמת ב'1921), עמ"נ נואל כן-גוריון, התי בישראל, ברשימתו מריס' — דברי נעילה, שאותה סיים בדברים: "ברדיצ'בסקי נפטר לפני יותר מיובל שנים; והנה דברו מתמיד ומפרנס דורות, שעלו ועולים אחריו. לעמוד כאן היום, ולהיות עד ראייה ושמייעה להוכחה מוחשית שכזאת לעל-זמניות וזמיותו — זכות וכבוד הם לאו-ערך, אשר עליהם חב לכם תודות הנרגשת, מעומק-הלב, הבו..."

בסופו של קובץ מתפרסם גם מיכתב גנוב, אותו שיוגר ברדיצ'בסקי אל אביו בשנת 1899, מיכתב החושף מעט ממערכת היסיהמישפחה המסובכים שבהם היה לכוד ברדיצ'בסקי בחייו, מערכת שהשי פיעה רבות על כתיבתו ועל עיצוב עולמו. קובץ זה מומלץ לכל שוחרי ברדיצ'בסקי, אשר אינם כה רבים, משום שמישרד החינוך והתרבות החליט לפני כמה שנים להשמיטו מתוך מערכת-הלימודים, בשל ביקורתו הנוקבת על הדת היהודית.

מקור ספר אישי

יאר גרבוז, אחד מהבולטים בציירי ישראל בשנים האחרונות, החליט בשנים האחרונות לשבח את יצירותיו באותיות, בעלות התייחסות ספרותית מובהקת. בימים אלה פירסם גרבוז ספר, שבו קיבץ את קטעיו הספרותיים, תחת הכותרת בדרך לקולנוע*.

גרבוז מצליח להתמודד בסיפרו עם ה"חיים הישראלים ועם מעקות התרבות של החברה הישראלית, טוב יותר ממרבית הסופרים והמשוררים בארץ, הנוטים ל"היוון תרבותי מחוץ-לארץ. גרבוז עושה זאת בניסוחים לשוניים ברורים, עם די מויים מרגשים, תוך רגישות רבה לניגודי התרבות השונים של החברה הסובבת אותו. בדרך לקולנוע הוא ספר מאוד אישי, כבר בפתיחה מעיד גרבוז על עצמו: "כבר כתבתי על זה שאני מפיל, קולאוזי נקי, מעמד פנים, בימאי, פקיד — הי תוכניות שלי לעתיד לקבל אורחים באטלייה ולצייר בסלון..." ואכן, בדרך לקולנוע הוא קבלת האורחים (הקוראים) לאטלייה ולעולם שלו. גרבוז חושף את עצמו, בהומור מעולה, עם נימה עמוקה של ביקורת עצמית, כמו ציור שבמרכזו שער מתוך דבר השבוע עם הכותרת אך גן בתל-אביב, שמתוכו מעביר גרבוז תמליל-אישי של אמן החי בתל-אביב: "ירקות תמורת בגד לכושי ביצים בעד תיקון האופק ולחם במחיר מופחת ססגני. נית מה שמצאת שייך לך."

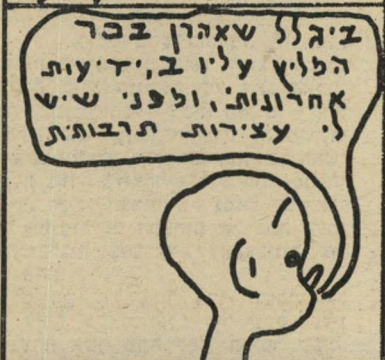
כותרות של קטעים כמו אמנות ישראלית 1967 אבסטרקט לירי אל סידרת נירות של הרצאה, וקטעים ספרותיים לחלוטין כמו דאבל'ן איץ והרקדנית הגרמנית ("יום אחד באופן מפתיע שתרם מאוחר יותר לפילוף כוונותיו הספרותיות נראתה על האי ומייד הצטרפה אליו איץ אישי יודע אם בנישואים...").

קטע נוסף מתייחס בסארקום לנושא יהוד/הנגלי. שבו סיפוריו של גרבוז מלווים ברפרודוקציות ובתצלומים של

* יאר גרבוז — בדרך לקולנוע; הוצאת הקיבוץ האחד; בלי מיספור עמודים (כריכה רכה + תצלומים רבים).

1. ספר למוח לאוז

עקב הפצת הבלבל הירוד החוף שר- האוצר את השקל בללבע בשם, גיחון לאחר והבנקים נסגרו ניתן להשיג את ה, גיחובים דן בחנויות הספרים.

פנס אהבת את שפיוזה ואת פלדן ביבד, עכשיו אני אוהב את חולוש ועלוד ה"ש

זיגלל שאהון בכר הפליץ עליו, ב' ד' עיות אחרונות, ולפני שיש עצירות תרבות

ואם אלכוד לך את, ספר למוחך לה תעשה בו? סלה, יש לך בתנית את בת' ב. ליכאל?

גרבוז עצמו, שבעורתם הוא יוצר המש' כיות קולנועית, את אותו רצף חזותי-עיוני שהקולנוע מעניק לצופיו. מתיאטרון רוסי עובר גיבורו של גרבוז אל חולות ראשוני לציון.

גיבורה נוספת של גרבוז היא מרגרט ג'י, אשר את אי-קיומה הוא משחרר בתצלומים ובמלל. הפרק הבא הוא פליט — פרובינציה ("ילד ילד ילד עם מקל ארוך עם זו בקצה עם מסמר מגרש זכר בים...") ותחת הכותרת רצה הגורל הוא מספר את הציונות-על-דגל אחת נוסח גרבוז: "וכן המניעים חלוצים מהגרים באי שמה / צריך לכתוב על זה / היו נפגשים שם בכיכרות וכבתי-הקפה... אני מתלהב מזה / העמק המובטח ("העמק ארץ זו או ארץ אחר / כלילות היו רוקי דים הורה קובלנקה. כבארים המלאמים תלו תמונות של שחקניות...")

סידרת קטעיו של גרבוז, ההופכים בספר למיקשה אחת, נמשכת בקטעים תחת כותרות כמו לזטט פסלים בנגב; אנוס להיות צייר; דג הזהב; העמק המובטח ("העמק המובטח: אומרים אנשי העמק — אל אנשי העמק — חורנו אל העמק — מצב מאלו — מובן מאלו — מי אמר ארץ חדשה — פעם אחת — בדיוק כמו מעולם"); הקיבוץ ודג הזהב; זכרונות ילדות תמונה משפחתית וסבא מוריש לי גראפומניה; קטעים מתוך כתבי מישפחה

עבריים (כותרת תערוכת-סתר של גרבוז, שנערכה בירושלים). אל קטעיו מצרף גרבוז תמונות והערכות לחבריו לעבודה במידרשה ללימוד האמינות, ואת סידרת תמונותיו מתוך התערוכה אט לא ענק אז לפחות בגנו ("אישי ב' ירושלים — מצחק את בני ביתו / אם לא ענק — אז לפחות בגנו / אישי הפעלים הטורים בביתו — / עורר בנייתו — משקה זה רצונו...")

הפרק המרגש מכולם הוא הפרק הערבים עוברים בשקט, שהוא בבחינת מיצוי של סידרת ציורים והדפסים של גרבוז על הנושא ערבי ארץ-ישראל, ובו ניסוחים כמו "בקצה שדה נקי ערבי על קו רקיע / ציור גזעני מתומר טוב..." וקטעים כמו: "לפני שמרצץ הבית / פיגו אותו מיושבו / אומר מושל: יד חוקה / אם המשפחה שורטת פניה כאנדריות... הבית מסודר / הגדר גמורה / הערבים עוברים בשקט / האופו הביא הציץ / ועל המירפסת סודרו שקי החול..."

בדרך לקולנוע הוא ספר מקורי ביותר, החושף את עולמו של אמן בעל רגישות למילה ולמועקה חברתית. אין ספק שגרבוז הינו אמן שונה מן התדמית המקובלת של ציירים בישראל, וספר זה מהווה עדות חותכת לכך. ספר מומלץ לכל אלה שמוכינים להסתכן, ביצירת ספרות/אמנות שונה מן המקובל.